

Adfærdsbiologi - Læring

2017

Freddy Worm Christiansen Hunde og ulves adfærd

- Baggrund med ulve og hunde
- Hvorfor sammenligne ulv og hund?
- Myter om rangorden mellem hunde og mennesker
- Myter om dominans
- Myter om lederskab

35 år med ulve

- Første ulv København 1971-1972
- Lungholm Ulvepark 1973-1992
- Egholm Ulvecenter 1992-1998
- Læsø 1998-2007

Den første ulv

Flok af “tamme” canadiske ulve

Daglige udflugter i naturen

Observationer inde i hulen

Ulve og hunde sammen

1) Lydighedsprøve i Schæferhundeklubben

2) Mentaltest i Rottweilerklubben

Træning i Dansk Politihundeforening

3) Kåringsprøve i Dansk Politihunde forening

4) Schweiss-prøve i Dansk Jagtforening (400m/3t)

Uni på opgave

Ulv til hundetræf

Hvorfor sammenligne?

- Genetisk er hunden en ulverace (99,96% lighed)
- Fysiologisk er hunden en ulverace

Hunden har ulvens adfærdsrepertoire:

- Næsten ingen nye elementer kommet til
- Nogle elementer forstærket
- En del elementer reduceret eller helt væk
- Ændrede tærskelværdier

Sammenligning

- Det oprindelige, uspolerede adfærdsrepertoire findes kun hos ulven
- Facitlisten findes hos ulven, men det kan være svært at tolke facitlisten
- Man skal ikke sammenligne dårligt fungerende ulve med velfungerende hunde

Vigtige resultater

Ulve har brugshundenes arbejdslyst, men også selskabshundenes selvstændighed

Ulve lærer på samme måde som hunde:

- Lærer hurtigt med positiv forstærkning
- Lærer hurtigt når motivationen er høj
- Straf fungerer ikke, men skaber uvilje og uvenskab

Aggression - Rangorden - Dominans

- 1) Defensiv : Forsvare det, man har/ejer = zoneforsvar
- 2) Offensiv: Forsøge at tage noget, som andre har/ejer
- 3) Dominansadfærd: Demonstrere sin højere rang
- 4) Frustrationsbetinget: Omdirigeret a.a. og smertebetinget a.a.

Aggressiv adfærd

- Er en fundamental adfærd, der skal sikre overlevelse og formering for individet eller slægten
- Angreb er nødløsninger, når truen ikke er nok
- Skadevoldelse er ikke hovedformålet

Hundes aggressive adfærd over for mennesker

- Ikke dominans
- Ikke rangkamp
- Oftest en forsvarsreaktion mod noget ubehagsfremkaldende (f.eks. zoneforsvar)
- Kan være en tillært reaktionsmåde ("dårlig vane", skjult indlæring, dårlig socialisering)

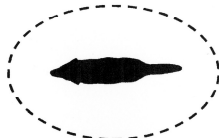
Hundebid og ejerskabszoner

A. Individuelle zoner hos ulve:

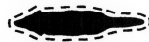
1. Individzone

Zone omkring hele individet (forsvares over for fremmede, både artsfæller og andre arter).

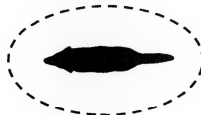
2. Kroppzone

Zone i kropsoverfladen af individet (forsvares mod bekendte flokmedlemmers berøring).

3. Liggepladszone

Zone omkring indtaget liggeplads (forsvares mod flokmedlemmer).

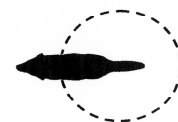
4. Fødestykkezone

Zone omkring fødestykke lige foran munden (forsvares over for flokmedlemmer).

5. Parringszone

Zone omkring løbsk huns kønsåbning (forsvares både af hunnen og alfa-hannen).

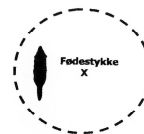
6. Byttedyrszone

Zone omkring lige nedlagt stort byttedyr (forsvares af topdyrene mod lavere rangerende flokmedlemmer).

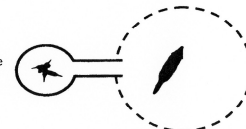
7. Nedgravningszone

Zone omkring lige nedgravet fødestykke (forsvares over for flokmedlemmer).

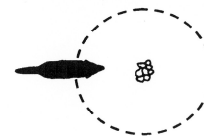
8. Hulezone

Zone omkring rede/hule med små hvalpe (forsvares af moderen mod andre flokmedlemmer).

9. Opgylningszone

Zone omkring lige opgylnet føde (forsvares af den opgylnende mod alle andre end de hvalpe, som føden er gylpet op til).

Hvad er en rangorden hos dyr?

- En struktur i en flok, hvor nogle individer er overordnede og andre er underordnede i forhold til hinanden.
- Rangordenen demonstreres med dominansadfærd og underkastelsesadfærd.
- En rangorden er normalt meget karakteristisk for den enkelte dyreart. Der findes ikke under naturlige forhold en rangorden på tværs af forskellige arter.

Ingen rangorden hund/menneske

Dominansadfærd

Aktiv underkastelse

Passiv underkastelse

Formål med dominans

- 1) Skaffe sig en fordelagtig position i forhold til andre flokmedlemmer, især inden for sit eget køn. Herved bliver det muligt for det modsatte køn at vælge den bedste partner.
- 2) Forældreparrets dominans giver hvalpene sociale erfaringer og respekt og derigennem tryghed.
- 3) Dominans og underkastelse er ritualiseret, så der normalt ikke sker skader, men skabes tryghed og stabilitet i hverdagen.

Gammel fejlagtig viden om ulve

- Påstand: Rangorden etableres og opretholdes med voldelig aggressiv adfærd (kaldet "dominans").
- Facts: Rangordenen er bestemt af, hvem der underkaster sig for hvem, og hvem der viser dominansadfærd over for hvem. Rangorden opretholdes og ændres oftest med ritualer, som ikke giver skader. Taberen af en rangkamp kan vælge at blive i flokken eller forlade den.

Gammel fejlagtig viden om ulve

- Påstand: Det ranghøjeste individ har førsteret til alle ressourcer. Rangordenen bestemmes af, hvem der kan tage føde fra hvem.
- Facts: Ingen individer i flokken har førsteret til ressourcer. Ressourceforsvar er uafhængig af rang.

Legeadfærd, ikke underkastelse

Hilseadfærd er ikke underkastelse

Indyndelse over for mennesker

Frygt er ikke underkastelse

- Frygt: Et bange individ er utrygt og kryber eller trykker sig, holder afstand eller søger bort
- Underkastelse: Det underkastende individ er ret **trygt** og søger aktivt hen til det dominerende individ for at vise sin underkastelse, f.eks. slik i hovedet

Rangorden hos hunde

- I de store flokke af forvildede tamhunde i Toscana og Rom har man set en rangorden, der ligner ulvenes rangorden
- *Rangorden hos almindelige familiehunde er ikke nærmere kortlagt*
- Hundenes rangorden er reduceret forskelligt hos forskellige racer
- Rangordensstridigheder er et meget udbredt fænomen hos nogle hunde, især blandt tæver hos visse racer

Dette er ikke dominans:

- Ulydighed
- Imponere-adfærd
- Selvsikkerhed
- Høj markering
- Skraben
- Bestigning
- Markering på ejer

Heller ikke dominans

- Springe op ad folk
- Trække i linen
- Zonedeforsvar
- Aggressiv adfærd generelt
- Stå og ligge højt
- Genstand i munden

Konklusion om rang og dominans

- **Meningsløst at kalde hund og ejer en flok.**
En hundeflok har en artskaraktteristisk livsform, som næsten ingen ligheder har med livet i en menneskeflokk.
Hunde kan lære at begå sig fint i begge slags forsamlinger
- **Meningsløst at tale om en rangorden mellem to meget forskellige arter (hund/ejer, hest/rytter).**
Mennesker viser f.eks. ikke de korrekte signaler (dominansadfærd og underkastelsesadfærd), som dyrene behøver

Lederskab

Leder:

Det individ i gruppen, der tager de fleste vigtige initiativer og får de øvrige gruppemedlemmer til at bakke op om udførelsen af initiativerne.

Lederskab består af to komponenter:

Initiativtagning og opnåelse af opbakning.

Hos ulve og hunde er lederskabet uden tvang og vold og aggressiv adfærd.

Dette gør floklederen ikke

- Straffer ikke (udover krænkelser af eget zoneforsvar)
- Retter (korrigerer) ikke andres fejl
- Belønner ikke
- Underviser ikke
- Giver ikke ordrer
- Sætter ikke grænser (ud over egne ejerskabszoner)
- Stiller ikke krav (ud over respekt for egen status og eget zoneforsvar)
- Tvinger ikke nogen til at blive i flokken
- Tvinger ikke nogen til at følge sig

Dette gør floklederen heller ikke

- Styrer ikke jagten (dirigerer ikke de andre)
- Sørger normalt ikke for føde til andre end moderen og de små hvalpe
- Får ikke bragt føde af underordnede
- Tager normalt ikke fra andre flokmedlemmer (har ikke førsteret til ressourcer)

”De restriktive lederskabsregler”

1. Hunden må ikke gå forrest
2. Hunden må ikke stå eller ligge højere end ejeren
3. Hunden må ikke få mad, før ejeren og familie har spist
4. Hunden må ikke ligge i møbler eller i sengen
5. Ejeren skal ignorere hunden ved hjemkomst
6. Ejeren må ikke lade hunden vinde i en trækkeleg
7. Ejeren må ikke lade hunden markere højt

Gå forrest

Gå forrest

Stå og ligge højt

Står lederen højest?

Æder lederen først?

Ignorering ved hjemkomst?

Ignorering ved hjemkomst?

Bringe føde til overordnede

Trækkeleg

Urinmarkering på ejer

Myter om dæmpende signaler m.v.

1. Vende bagdelen til
2. "Gå imellem"
3. Gaben
4. Smasken
5. Fremvise struben
6. Skraben

Eksempel
Er gaben et dæmpende signal ?

Smasken ?

Eksempel:
Vende siden og ryggen til

Vende bagdelen mod mennesker

Vende bagdelen til

Blotte struben

Skraben

Tage initiativer

- Alle i flokken kan tage initiativer
- Lederens tager de fleste af de vigtigste initiativer og bliver oftest fulgt op
- Det er ikke den, der er "bedst" til en opgave, der tager initiativet, men den der mest motiveret for opgaven (d.v.s. den ivrigste)

Bringe føde

- De voksne ulve i flokken bringer føde til de små hvalpe
- *Han 1* er den ivrigste, derefter *hun1*
- Underordnede er mindre ivrige fødebringere
- *Han 1* bringer føde til *hun 1* (moderen) lige efter fødslen
- *Han 1* får aldrig bragt føde

Trækkeleg

- Ikke rangkamp, men kamp om ejerskab
- Vinde eller tabe?
- Det er generelt ufarligt at lade hunden vinde
- Det kan være farligt at kæmpe fysisk med hunden for at forhindre den i at vinde
- Risiko for ophidselse og konkurrence (bid) og varigt uvenskab
- Stress

Hundeejeren som flokleder

- Konceptet bygger på misforståelser
- Floklederen i en hundeflok eller ulveflok gør slet ikke alle de ting, som man bruger som begrundelse for at kalde ejeren for flokleder
- Samlivet mellem hund og ejer har ikke ret mange ligheder med livet i en hundeflok

Æder lederen først?

Æde/spise først

- Småt bytte hos sultne ulve: Ejeren æder det alene
- Stort bytte hos sultne ulve: HAN 1 og HUN 1 kan vise lidt zoneforsvar i starten, derefter kan alle andre som oftest deltage
- Ingen ulv kan stige i rang ved at æde først
- Altså: Hvem der æder først, afgøres ikke efter rang, men efter ejerskabsopfattelse

Lederskabsbegrebet Hvad skal vi med det?

- Vi skal droppe ideen om at være flokleder
- Vi skal droppe de restriktive lederskabsregler helt
- Men hvad gør vi så?

Refleksion

Har du selv troet på ideerne om mennesket som flokleder for hunde?

Kender du andre som fortsat gør det?

Har Freddy Christiansen har ret i, at myterne om lederskab, dominans og rangorden mellem hunde og mennesker ikke holder vand?